

Een hoogleraar in de knel; Bea de duider

Regelmatig is er bij televisieprogramma's behoefte aan duiding van onderwerpen door een expert. Zo leerde de Nederlandse televisiekijker heel wat experts kennen. Boswachters, klimaatspecialisten, politiewoordvoerders en Bea.

Beatrice de Graaf is al jarenlang een graag uitgenodigde gast van televisieprogramma's en wordt afwisselend aangekondigd als terrorisme-onderzoeker, terrorisme-expert, historicus, hoogleraar en inlichtingendeskundige. Iemand waar je verschillende kanten mee op kunt, zeg maar. Haar werkelijke specialiteit is indrukwekkend: Hoogleraar internationale en politieke geschiedenis.

Haar duidingen worden door politici, bestuurders, wetenschapper en ambtenaren geprezen, maar soms is het de vraag of zij wel gedegen onderzoek heeft gedaan naar haar beweringen. En dat heeft misschien te maken met het feit dat ze naast wetenschapper, ook politica en influencer is. Die rolverwarring lijkt haar na een optreden bij Eva Jinek te hebben parten gespeeld in een woordenwisseling met reaguurders op X (voormalig Twitter).

Een duider met inhoud

In het geval van Beatrice de Graaf moet ook wel gezegd worden dat zij iets kan en iets heeft bereikt. In 2004 promoveerde zij met haar proefschrift 'Over de muur: De DDR, de Nederlandse kerken en

de vredesbeweging.' Het was onze eerste kennismaking met iemand die uitgebreid de archieven van de AIVD mocht bestuderen.

De jaren daarop zou zij nog verschillende boeken schrijven over terrorisme en veiligheid en ook hier mocht zij weer archieven van inlichtingendiensten doorzoeken. In 2007 was zij medeoprichter van het Centre for Terrorism and Counterterrorism (CTC). Tussendoor was zij ook verschillende malen te zien op televisie.

In 'De Wereld Draait Door'(DWDD) University gaf zij in mei 2017 een college over spionage. In februari 2018 ging zij in de Utrechtse Jacobikerk in debat over de Sleepwet met de toenmalige directeur-generaal van de AIVD Rob Bertholee. In maart van datzelfde jaar was zij opnieuw in DWDD te zien waar zij commentaar leverde op een AIVD-rapport over het gevaar van de Russen in de cybersecurity.

Goedkeuring van de aivd?

Haar telkens terugkerende bemoeienissen met de AIVD bracht sommigen op het idee dat zij daar wel op ruime goedkeuring mocht rekenen. Inzageverzoeken bij de dienst zijn, zoals iedere onderzoeker wel kan beamen, uiterst lastig en worden zelden volledig gehonoreerd.

Sommige van haar uitspraken versterkten dit beeld. Zo zei zij in het tv-programma Op1 op 29 september 2023 dat de aanslag op de gasleiding Nordstream een mogelijk dreigement was vanuit Rusland. 'Zij zeggen: wij kwamen jullie energie-infrastructuur opblazen.' Enige onderbouwing verschaftte zij niet wat je wel zou verwachten bij een wetenschapper. Andere landen zijn eerder ook genoemd als mogelijke daders van het opblazen van de pijpleiding. Een Duits strafrechtelijk onderzoek wijst zelfs naar Oekraïne.

Bea bij eva

Het was daarom geen verrassing dat zij op [2 september 2024 in het programma 'Eva'](#) van Eva Jinek werd uitgenodigd als specialiste om

een ernstige zaak te duiden. Wat wel bijzonder was, was dat de zaak die zij moest duiden de opkomst en de verkiezingsoverwinning was van de AfD in de Duitse deelstaat Thüringen. En dan niet zozeer die verkiezingsoverwinning van deze extreemrechtse politieke partij, maar vooral de link naar terrorisme en dan vooral islamitisch terrorisme.

Beatrice vertolkte de rol van terrorisme-expert met glans. Zij had wat filmpjes gezien op TikTok die zij de gasten, en het Nederlands publiek, liet zien. Te zien was een blond meisje met een neuspiercing en een Duits vlaggetje op haar jas. Volgens Beatrice was het duidelijk. De piercing was te vergelijken met een Hitlersnor. Een ander filmpje toonde een blonde Duitse jongen met opgeschoren kapsel met een scheiding. Ook dat was een teken van extreemrechts, volgens de hoogblonde Beatrice. Ze wees zelfs op 'tjernerterrorisme'. De hoogblonde Eva knikte bezorgd.

Beatrice ging verder door de opkomst van de AfD te vergelijken met de toenemende aantallen steekpartijen in Duitsland. Volgens haar versterkten deze aanslagen elkaar. Er was sprake van wederzijds geweld. IS (Islamitische Staat) reageerde bewust op bijvoorbeeld de verkiezingswinst van de AfD door mensen naar Europa te sturen om aanslagen te plegen. Omdat er steeds vaker aanslagen werden gepleegd waar asielzoekers en vluchtelingen bij betrokken zijn, maakt de AfD daar gebruik van. Zo versterken zij elkaar. Antifa, extreemrechts en de jihadisten jagen elkaar aan!

Haar TikTok filmpjes en opmerkingen om de opkomst van de AfD te duiden klonken allemaal zeer bevreemdend. Piercings, vlaggetjes en elkaar opjutten zou de partij tot grote hoogte hebben opgestuwd. Voor een wetenschapper niet echt steekhoudend. De aanhoudende problemen en achterstelling van de voormalige DDR, de slecht functionerende en ruziënde coalitietje van de SPD, die Grünen en de FDP, de lage populariteit van bondskanselier Scholz, het kwam allemaal niet ter sprake.

De Graaf noemt wel zijdelings de NPD (Nationaldemokratische Partei Deutschlands) in relatie tot de AfD, maar waarom niet verwijzen naar de opkomst van die partij in de jaren negentig. [Een partij die ook aan populariteit won, maar tevens volledig was geïnfiltreerd door de inlichtingendiensten](#) die zelfs met het geld dat zij de [informanten/infiltranten betaalden de partij financierden](#).

En de [NPD stond ook bekend om aanslagen op vreemdelingen \(niet alleen in voormalig Oost-Duitsland\) zoals in Rostock en Lübeck](#). In relatie tot de opkomst van AfD verwijst de wetenschapper wel naar de steekpartijen van vermeende IS aanhangers de afgelopen tijd, maar niet verwijzen naar de [bijna 500 aanslagen op vluchtelingen door extreemrechts in Duitsland in het eerste half jaar van 2024](#). Aanslagen die net als in de jaren negentig niet alleen in de voormalig DDR hebben plaatsgevonden. Bij die aanslagen dit jaar raakten veertig volwassenen en zes kinderen gewond. Ook al lijkt het erop dat sympathisanten van Islamitische Staat enkele aanslagen hebben gepleegd, het is te simpel al die aanslagen in die hoek te plaatsen al claimt Islamitische Staat.

De optelsom radicalisering of wederzijdse radicalisering (reciprocal radicalisation) zoals wetenschapper de Graaf het noemt, klinkt meer als huis-tuin-en-keuken wetenschap dan als gedegen onderbouwd onderzoek, helemaal als verwezen wordt naar filmpjes op sociale media. Die worden überhaupt steeds extremer en absurder vooral om in eerste instantie aandacht, hits en likes te genereren. Om dat direct te linken aan radicalisering is nogal extreem, helemaal als gekeken wordt wat veel influencers zeggen en doen om de aandacht van vooral jongeren te trekken.

Haar opmerking vervolgens over het feit dat het in Nederland minder erg is en dat extreemrechts en moslimextremisten elkaar wel opjutten, maar eigenlijk niets aan de hand is, lijkt daarom ook nogal goedkoop. [De wetenschapper had namelijk ook kunnen wijzen op de poging van Ronald van der Wal om wapens te kopen in Polen in 2023 om aanslagen te plegen in Nederland](#).

Van der Wal was in de jaren negentig actief bij de extreemrechtse politieke partij CP'86 (Centrum Partij 86). Uiteindelijk werd Bea natuurlijk netjes bedankt voor haar uitleg door Eva, die verder in de uitleg van Bea niet ingreep of kritische vragen stelde. Het was al een zwaar onderwerp, leuker kan ik het niet maken voegt de wetenschapper toe, wel veel simpeler

De twitterstorm

Meteen nadat de uitzending was beëindigd gingen de lichten aan op X, het voormalige Twitter. Een slapende stad ontwaakte. Bekende en minder bekende mensen begonnen hun mening te geven over de uitspraken van Bea bij Eva. Op nette en minder nette wijze. Op zich is dat helemaal niet verbazend. X is een soort huiskamer of kroeg waar bijna alles wordt besproken door bijna iedereen. Iedereen kan roepen wat hij wil over bijna iedereen en bijna alles. En wanneer je op televisie komt, kom je ook op X. Wanneer Bea alleen een liedje had gezongen bij Eva was ze ook mikpunt van kritiek geweest. Opbouwend en afbrekend.

Echter, in de loop van de week begon er niet alleen maar kritiek te komen over Bea en haar uitspraken bij Eva. Er kwamen ook berichten van mensen die door kritiek te leveren op Bea door haar waren geblokkeerd op dit medium. Kritiek die niet alleen te bestempelen was als ordinair, grof, seksistisch of racistisch. Ook gewone kritiek van mensen die het niet met haar eens waren. Steeds meer. En ook daar kwam steeds meer kritiek op. Gevolgd door nog meer blokkeringen. Gevolgd door nog meer kritiek.

Een oud gezegd luidt dat je verrader nooit slaapt. Dat zal zeker ook voor je critici gelden. Maar wat deed Bea? Beatrice de Graaf is wetenschapper die lesgeeft aan de Universiteit van Utrecht. Zij geeft duiding aan ingewikkelde zaken op televisie. Zij schreef een stapel boeken over oorlog, inlichtingendiensten en terrorisme. Zij kon dus weerwoord geven. Stuk voor stuk naar de mensen die kritiek hadden.

Of in een algemene verklaring. Maar Bea ging blokkeren. En dat maakte mensen razend. Steeds meer screenshots verschenen van de X-aankondiging dat iemand was geblokkeerd.

Bestuurders over Bea

[Haar handelen leek in tegenspraak met wat bekende Nederlandse bestuurders over haar hadden gezegd](#): 'Haar theorieën zijn niet per se nieuw, maar het is knap hoe ze die op een gevatte, prikkelende en aansprekende manier weet te beschrijven. Ze durft te provoceren en maatschappelijk debat te ontketen.' Monica den Boer (o.a. vicevoorzitter Clingendael, decaan Politieacademie)

'De wijze waarop ze mensen weet in te pakken, is verbluffend. Ik heb een presentatie van haar meegemaakt met de toenmalige ministers Ter Horst en Hirsch-Ballin. Zelden heb ik een wetenschapper zoveel invloed zien uitoefenen op het denken van bewindslieden. Haar verhaal: hoe een staat reageert op terroristische dreiging of vermeend terrorisme beïnvloedt de ontwikkeling van terrorisme. Er is subtiliteit vereist. Er zijn veel wetenschappers die bij makkelijk toegankelijke informatie blijven. Beatrice niet: ze duikt archieven in, weet via achterdeurtjes binnen te komen en gaat met iedereen gesprekken aan.' Paul Abels (plv. directeur Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid)

'Terrorisme is een groot en abstract begrip, maar zij kan het terugbrengen naar het niveau van de wijkagent die je beter niet kunt wegbezuinigen, omdat hij mensen in het vizier houdt die anders wellicht geïsoleerd raken en radicaliseren. Ze is kritisch, ook op de uitzendingen van onze militairen – mijn werk. Ze is erg no-nonsense. Het woord diplomatiek is niet op haar van toepassing.' Angelien Eijnsink, defensiewoordvoerder PvdA in de Tweede Kamer.

'Ze onderzoekt het huidige beleid en koppelt dat aan historische kennis. Daardoor komt ze tot nieuwe inzichten. Haar historische benadering relativeert de hypeachtige toestand rondom terrorisme.'

Jouke de Vries

Van moment van glorie naar 'ik ga weg van x, verdorie!'

Op zondag 8 september 2024 kwam het tot een hoogtepunt. Een laatste tweet verscheen op het X-account van professor doctor Beatrice de Graaf: 'Het is zondag. Tijd om te overdenken, met Godfried Bomans, hoe we ons bewustzijn kunnen verruimen. X heeft me lange tijd daarbij geholpen. Maar inmiddels heb ik het gevoel dat het anders ligt. Mijn geest verschrompeld hier. Er zijn zoveel lieve en goede mensen en berichten. Maar het benauwende en belagende overheerst inmiddels. Stefan Paas bericht is voor mij ook de trigger (zie onder). Laten we onze ziel bewaken en het goede voor elkaar en samenleving zoeken. Ik blijf dat doen, maar niet meer op X. Ik wens u en jullie allemaal het allerbeste.'

Zondag moet voor de diepgelovige CU-politica die Beatrice de Graaf óók is een bijzondere dag zijn. Een dag van betrokkenheid bij het spirituele. Een dag van bezinning. En zo besloot zij op uitgerekend deze dag van de Heer het voorbeeld van Stefan Paas te volgen die ook met veel kritiek het platform X verliet.

Natuurlijk betekende ook deze laatste stap van Beatrice een storm van kritiek. De taalkundigen namen haar de 'd' van 'verschrompeld' kwalijk. Dat had een 't' moeten zijn en dat kon natuurlijk niet voor een hoogleraar werd betoogd. De meeste anderen hielden het zakelijker. Journalist Wierd Duk, één van haar critici, twitterde dat Bea en hij uitstekend contact hadden en dat Bea hem had laten weten X te gaan verlaten. De meeste twitteraars, comfortabel in de kussens van hun mediahuiskamer, waren niet al te mild over Bea. Vooral haar vertrek werd haar kwalijk genomen. En dan niet eens het feit dat ze wegging, maar het feit dat ze dat zo dramatisch aankondigde.

Er kwamen zelfs cartoons voorbij van een poppetje (Bea) die riep naar een groepje jongeren dat ze van X afging, waarna die jongeren kort opkeken, een duimpje omhoog staken en weer verder gingen met hun groepsgesprek.

Natuurlijk kregen ook de critici van de hoogleraar internationale en politieke geschiedenis kritiek te verduren. 'Nou, het is hem gelukt. Goed gedaan hoor @wierdduk, je hebt je trollen Beatrice laten wegpesten. Wat een treurigheid.', twitterde een boze Paul van Keep dezelfde dag.

GeenStijl kwam met een kritisch bericht (<https://www.geenstijl.nl/5178525/ouderwetsche-bloksnor>) op 9 september. Bovenaan het artikel een foto van Bea met een neuspiercing. Dezelfde dag verscheen 'Een briefje van Jan' met kritiek op de uitspraken van Bea en haar vertrek van X. 'Wereldvreemd' was zijn conclusie. Je bent wetenschapper met een mening over terrorisme, extreemrechts en islamitisch geweld en doet daarover ferme uitspraken, maar wanneer je daarop wordt aangesproken op X verzuur je, raak je in paniek en ontvlucht je X dramatisch. Kunnen we haar nog serieus nemen of raakt ze dan opnieuw van slag?

Verruwing zeker, maar wegzetten ook

Alleen het Nederlands Dagblad besteed aandacht aan het vertrek van Beatrice de Graaf van X (twitter). De krant koppelt haar vertrek aan dat van Stefan Paas die zij in haar afscheidstweet ook noemt. Andere media reppen niet over haar vertrek, wat wel opvallend is omdat regelmatig wordt bericht over twitter-verlaters. Trouw interviewde vier wetenschappers over het vertrek van het sociale medium in het artikel 'Deze Nederlandse wetenschappers verlieten X (Twitter). 'We werden frauduleus of corrupt genoemd'.'

Alle vier noemen verruwing, beledigingen en bedreigingen als reden, maar geen van de verlaters deed dit na een televisieoptreden. Een van de geïnterviewden, Bart van den Hurk, zegt over zijn vertrek van Twitter naar LinkedIn dat hij "het gevoel heeft dat hij in een kleinere bubbel met gelijkgestemden zit, die het klimaatprobleem toch al belangrijk vinden. "Dat wringt ook"." En daar zit het probleem bij Beatrice de Graaf. Zij vertrekt midden in een discussie, waar misschien enkele deelnemers beledigend of bedreigend zijn, maar door mensen eerst links en rechts te blokkeren en vervolgens te vertrekken, laat de wetenschapper zien niet tegen kritiek te kunnen.

Dit heeft veel weg van het handelen van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en in bredere zin de overheid die ook vaak blokkeert of wegloopt bij een discussie die wel degelijk door veel mensen inhoudelijk wordt gevoerd. Misschien niet door iedereen, maar door critici van bijvoorbeeld de Groninger gaswinning aan te merken als mogelijke terroristen terwijl het al decennia jaren duidelijk was dat er aardbevingsgevaar bestond in Noord-Nederland sla je een discussie dood en hebben burgers het gevoel niet serieus te worden genomen. Bij veel maatschappelijke thema's speelt dit een rol.

Tweets Beatrice de Graaf enkele dagen na 2 september 2024

1/4 maandag heb ik blijkbaar bij @JinekLive geheel radicaalrechts in Nederland diep gekwetst. Ze voelen zich massaal geraakt over een item over de dreiging van extreemrechts in Duitsland, waar AfD geradicaliseerd is (volgens veiligheidsdiensten daar), en mee doet met neonazi's.

2/4 Alle bekende en onbekende trollen, guurrechtse "journalisten", @DDStandaard, @wierdduk, @NineForNews hebben onthuld waarmee ze zich identificeren: met de extreemrechtse Duitse onderbuik. NB: het item ging over de dreiging van terrorisme en extremisme over de gehele breedte.

@DDStandaard @wierdduk @NineForNews 3/4. Ook over jihadisme. Ik noemde getallen (jihadisme is groter qua aantallen, noemde ik expliciet), concrete incidenten, incl. antifa. Het ging niet over structuren en achtergronden, maar over het fenomeen dat die bewegingen op elkaar reageren en elkaar ophitsen.

@DDStandaard @wierdduk @NineForNews 4/4 vervolgens werd vals verontwaardigd gereageerd op een filmpje van een jonge blonde vrouw. Hoezo nazi? Nu, even wat research en de achtergrond van het filmpje dat ze zelf plaatste was zichtbaar geworden, inclusief extreemrechts völkisch gedachtengoed en commentaar:

@DDStandaard @wierdduk @NineForNews Mijn punt is: volg mijn timeline en je ziet dat ik terrorisme en extremisme in de breedte in de gaten houd. Maar de stroom rechtse bagger geeft aan dat rechts-extremisme veel breder dan voorheen op x en in de mainstream is ingebed. En dat ze er niet tegen kunnen als je dat zegt.

@DDStandaard @wierdduk @NineForNews Pps: dank aan alle lieve mensen, volgers, en onbekenden die positief en bemoedigend reageerden en zo meehelpen terug te duwen tegen wat niet normaal en niet beschaafd is.